

หลักความเสมอภาคกับการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

ธนาชัย สุนทรอนันตชัย*

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของรัฐนั้น ต้องดำเนินการภายใต้หลักความเสมอภาคทางการศึกษาโดยอยู่บนพื้นฐานของความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล การจัดการศึกษาของรัฐต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อันรวมถึงการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับ อุดมศึกษาที่ต้องคำนึงถึงหลักความเสมอภาคด้วย บทความนี้จะเขียนขึ้นโดยมุ่งประเด็นเกี่ยวกับปัญหาของหลักความเสมอภาคกับการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในระบบรับกลาง และระบบรับตรง ซึ่งพบว่ายังมีหลายประเด็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาค ยกตัวอย่างเช่น เกณฑ์การรับเข้าศึกษาต่อ ความไม่เท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจ ความพิการทุพพลภาพ เป็นต้น

คำสำคัญ : ความเสมอภาค, อุดมศึกษา, การรับเข้าศึกษา

Abstract

The State management of higher education must be conducted under equality of education with the basis of aptitude, interest and ability of individual. The State management of education shall not discriminate against any person or group of persons. This includes the admission of higher education institutions with regard to equality. This article is focusing on issue of equality with the admission of higher education institutions through the Central Admissions System and Direct System. The result indicates that there are several reasons that cause inequality, for example, admission requirement, economic inequality, and disability.

Keywords : Equality, Higher Education, Admission

* อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ

บทนำ

หลักความเสมอภาค เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญที่นานาประเทศ รวมถึงประเทศไทยให้การยอมรับดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๓๐ ซึ่งหมายรวมถึงความเสมอภาคที่บุคคลจะได้รับสิทธิทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษาปีที่ ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖) เป็นหลัก ทำให้มีประเด็นที่น่าสนใจว่า ในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนเน้นการศึกษาเกี่ยวกับระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้น มีประเด็นปัญหาประการใดที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสมอภาคทางการศึกษาของบุคคลหรือไม่ อย่างไร

หลักความเสมอภาคกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

หลักความเสมอภาคเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้มากเพียงใดก็ตาม แต่บุคคลจะไม่สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้สมดังที่รัฐธรรมนูญ

บัญญัติไว้ หากไม่มีหลักความเสมอภาคเป็นตัวกำกับ โดยหลักความเสมอภาคเป็นหลักที่กำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนโดยเท่าเทียมกัน โดยยึดหลักประการสำคัญที่ว่าต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไป

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาหลักความเสมอภาคนั้น ย่อมต้องพิจารณาควบคู่กันกับหลักการเลือกปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากในรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมนี ซึ่งได้มีการกำหนดหลักการเกี่ยวกับข้อห้ามมิให้เลือกปฏิบัติไว้ในมาตรา ๓(๓) กล่าวคือ “บุคคลไม่อาจจะถูกเลือกปฏิบัติได้ เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา ถิ่นกำเนิด และเผ่าพันธุ์ ความเชื่อความคิด ในทางศาสนาหรือทางการเมือง บุคคลไม่อาจได้รับการปฏิบัติอย่างเสียเปรียบเพราะเหตุแห่งความพิการของบุคคลนั้น” ซึ่งในทางข้อเท็จจริงหลักข้อห้ามมิให้เลือกปฏิบัตินี้แสดงให้เห็นว่า บุคคลไม่อาจจะได้รับการปฏิบัติอย่างได้เปรียบหรือเสียเปรียบอันเนื่องมาจากเหตุดังกล่าว ดังนั้น มาตราดังกล่าวจึงเป็นขอบเขตของการคุ้มครองในกรณีที่การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมในกรณีใดกรณีหนึ่งนั้น มีผลมาจากคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้^๙ การเลือกปฏิบัติจากเหตุดังกล่าว จึงเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักความเสมอภาคจะห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติ แต่การเลือกปฏิบัติก็ก่อให้เกิดความเสมอภาคได้ หากมีเหตุผลความจำเป็นใน ๓ กรณี ดังต่อไปนี้

^๙ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๒.

(๑) กรณีที่เกิดจากสภาพของเรื่องที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากบุคคลอยู่ในสภาพ หรือในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ย่อมได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น บุคคลซึ่งมีความพิการและมีข้อจำกัดในการศึกษา อย่างกรณีคนที่มีความบกพร่องทางสายตาหรือบกพร่องทางการได้ยิน ก็ควรมีการจัดบริการทางการศึกษาให้กับบุคคลเหล่านั้นเป็นพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้น

(๒) กรณีที่มุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือ ตามหลักกฎหมายมหาชนแล้ว หากประโยชน์ของส่วนรวมขัดกับประโยชน์ของปัจเจกชน ประโยชน์ของส่วนรวมย่อมอยู่เหนือประโยชน์ของปัจเจกชน ดังนั้น หากเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยความจำเป็นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ก็ถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงลักษณะของบริการสาธารณะ และหลักเกณฑ์ที่เลือกปฏิบัติด้วย เช่น หากเป็นบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและการค้า (กิจการประปา บำบัดน้ำเสีย ขนส่ง ตลาด) การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมนหรือรายจ่ายย่อมแตกต่างกันได้ ศาลปกครองฝรั่งเศสถือว่าการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม แต่หากใช้สถานะทางการเงินเป็นเกณฑ์ในการเลือกปฏิบัติเพื่อรับนักเรียนเข้าศึกษา ศาลปกครองฝรั่งเศสเห็นว่าการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น^๒

(๓) กรณีที่มุ่งขจัดความเหลื่อมล้ำแตกต่างที่กำลังดำรงอยู่ กล่าวคือ เป็นการดำเนินการ

เพื่อยกระดับและคุ้มครองให้คนที่มีสถานะด้อยกว่าผู้อื่น เพื่อทดแทนความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้น อันเป็นการขจัดอุปสรรคและส่งเสริมให้บุคคลได้ใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน เช่น กรณีศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้มีการพิพากษาในคดี Regents of University of California V. Bakke 438 US 265 (1978) ว่าการที่มหาวิทยาลัยสำรองที่นั่งร้อยละ ๑๖ ของคณะแพทยศาสตร์ให้แก่ นักศึกษาชนกลุ่มน้อยต่างๆ ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่^๓ เป็นต้น

ดังนั้น หากมีเหตุผล ๓ ประการข้างต้น การที่รัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิบัติต่อบุคคลด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ก็ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ และไม่ขัดแย้งกับหลักความเสมอภาคแต่ประการใด สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่มีกำหนดกรณีที่ไม่ถือว่าการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”

นอกจากนั้นแล้ว หากจะศึกษาถึงสิทธิทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันในมาตรา ๕๙ จะพบว่า รัฐธรรมนูญไทยได้กำหนดให้ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

^๒ สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายรัฐธรรมนูญ หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๗๙.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๐.

โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะกรณีผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก รัฐต้องให้การสนับสนุนในด้านการศึกษาทัดเทียม กับบุคคลอื่น ทั้งนี้ การจัดการศึกษาอบรมของ องค์การวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของ ประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่ เหมาะสมจากรัฐ

จากบทบัญญัติข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ รับความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งปัจจุบันในทางปฏิบัติแล้ว รัฐได้เน้นไปที่การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการ ศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ครอบคลุมตั้ง แต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ แต่ยังมีได้มีนโยบายขยายไปสู่การจัดการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา นอกจากนั้นแล้ว หากพิจารณา ความเสมอภาคของสิทธิทางการศึกษาระดับ อุดมศึกษาในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ก็มีการ กล่าวถึงไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทาง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Convent on Economic, Social and Cultural Rights) ซึ่งจัดทำขึ้นเมื่อปีค.ศ.๑๙๖๖ และประเทศ ไทยได้เข้าเป็นภาคีติดต่อดังกล่าว ก็ได้บัญญัติ รับรองสิทธิของบุคคลในด้านการศึกษาไว้ในข้อ ๑๓ โดยกำหนดให้รัฐภาคีต้องรับรองสิทธิของทุกคนใน ด้านการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับ อุดมศึกษานั้น จะต้องให้บุคคลสามารถได้รับการ ศึกษาขั้นอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียมกันบนพื้นฐาน ของความสามารถ โดยวิธีการที่เหมาะสมทุกทาง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการนำการศึกษาแบบ ให้เปล่ามาใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

ดังนั้น จากกติการะหว่างประเทศข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความเสมอภาคของสิทธิทางการศึกษา ในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นเรื่องของความสามารถ ของบุคคล ที่บุคคลทุกคนต้องได้รับอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันจากรัฐ สอดคล้องกับอนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ในข้อ ๒๘(๑) ที่กำหนดให้รัฐต้องทำให้ การศึกษาในระดับสูงเปิดกว้างแก่ทุกคนบนพื้นฐาน ของความสามารถ โดยทุกวิธีการที่เหมาะสมเช่นกัน

ระบบการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อใน ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยน ระบบการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา มาโดยตลอด ซึ่งหากจะแยกพิจารณาแนวทางในการ รับบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน แล้ว สามารถแยกได้เป็น ๒ รูปแบบหลัก คือ

(๑) การรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษาในระบบกลาง (Central Admissions) ซึ่งมีการเริ่มใช้ในปีการศึกษา ๒๕๔๙ เป็นการคัดเลือกที่มีสมาคมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (สอท.) เป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้ประสงค์จะสมัครเข้าศึกษา ต่อ ณ สถาบันอุดมศึกษาแห่งใด จะต้องนำผล คะแนนการสอบที่สถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ (องค์การมหาชน) จัดสอบ ซึ่งประกอบด้วย O-NET GAT PAT ตลอดจนเกรดเฉลี่ย สะสม (GPAX) ซึ่งได้จากทางโรงเรียน มายื่น สมัคร ณ หน่วยคัดเลือกกลาง (สอท.) โดยนักเรียน สามารถเลือกคณะและสาขาวิชาได้ ๔ ลำดับ แล้ว จะมีการประมวลผลและประกาศผลจนเสร็จสิ้น กระบวนการ ทั้งนี้ องค์ประกอบและสัดส่วนของ ผลคะแนนที่ใช้ มีดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ใช้	รายละเอียด	สัดส่วน
GPAX (เกรดเฉลี่ยสะสม)	เกรดเฉลี่ยสะสมในทุกรายวิชาของผู้สมัครในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-ม.๖) หรือเทียบเท่า	๒๐%
O-NET (ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน)	เป็นการทดสอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลคะแนนมาประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครอบคลุม ๔ กลุ่มสาระวิชา โดยจัดสอบปีการศึกษาละ ๑ ครั้ง สอบเฉพาะผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่าในปีการศึกษานั้นๆ สามารถเก็บผลคะแนนไว้ใช้ได้ตลอดไป แต่แต่ละคนมีสิทธิ์สอบได้หนึ่งครั้งเท่านั้น โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	๓๐%
GAT (General Aptitude Test หรือการทดสอบความถนัดทั่วไป)	เป็นการทดสอบเพื่อมุ่งวัดความถนัดทั่วไปของผู้ที่จะเข้าศึกษาในด้านการคิดวิเคราะห์ความเชื่อมโยง และด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้เป็นองค์ประกอบในทุกคณะสาขาวิชา แต่มีสัดส่วนที่มากน้อยต่างกัน มีการจัดสอบปีละ ๒ ครั้ง เก็บคะแนนได้ ๒ ปี โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการสมัครสอบ แต่มีค่าใช้จ่ายในการสอบ	๑๐ - ๕๐%
PAT (Professional Aptitude Test หรือการทดสอบความถนัดทางวิชาชีพและวิชาการ)	การทดสอบเพื่อมุ่งวัดความถนัดเฉพาะด้านของผู้ที่จะเข้าศึกษา ซึ่งมีรายวิชาและสัดส่วนที่ใช้แตกต่างกันตามแต่ละคณะสาขาวิชา เช่น ความถนัดทางวิศวกรรมศาสตร์ ความถนัดทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ ความถนัดทางวิชาชีพครู เป็นต้น มีการจัดสอบปีละ ๒ ครั้ง เก็บคะแนนได้ ๒ ปี โดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง ในการสมัครสอบ แต่มีค่าใช้จ่ายในการสอบ	๐ - ๔๐%
รวม		๑๐๐ %

(๒) การรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในระบบรับตรง (Direct System) เป็นระบบการรับนักศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละสถาบันเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ในการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันนั้น เนื่องจากต้องการบุคคลที่มีความสามารถเฉพาะอย่างแท้จริงที่เหมาะสมกับการศึกษาต่อในคณะสาขานั้นๆ ในอีกมุมหนึ่งก็เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลบางกลุ่มที่ต้องการศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อมากขึ้น

ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดและใช้การพิจารณาได้จากหลายเกณฑ์ เช่น ผลคะแนนที่สถาบันอุดมศึกษานั้นๆ เป็นผู้จัดสอบเอง การใช้ผลคะแนน GAT PAT หรือ ๗ วิชาสามัญที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จัดสอบมายื่น ความสามารถพิเศษด้านกีฬา ดนตรี หรือศิลปะการแสดง ผู้ที่เรียนดีแต่มีความยากจน เป็นต้น

กรณีการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อใน ระดับอุดมศึกษาที่กระทบต่อหลัก ความเสมอภาค

(๑) กรณีการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อใน
สถาบันอุดมศึกษาในระบบกลาง (Admissions)

ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการคัดเลือก
ผู้สมัครในระบบนี้ คือ การนำผลคะแนนทดสอบ
ทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ไปใช้
อันเนื่องมาจากการจัดทดสอบทางการศึกษาระดับ
ชาตินิยมขั้นพื้นฐานเริ่มขึ้นเมื่อปีการศึกษา ๒๕๔๔
(พ.ศ.๒๕๔๔) โดยผู้ที่มีความประสงค์จะสมัครสถาบัน
อุดมศึกษาโดยเฉพาะของรัฐต้องมีองค์ประกอบของ
คะแนนในส่วนนี้ ดังนั้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่าก่อนปีการศึกษา
๒๕๔๔ จะไม่มีคะแนน O-NET ทำให้ไม่สามารถเข้า
ศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาในระบบกลางได้
รวมถึงในแง่ของคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสอบ
O-NET ต้องเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่าในปีการศึกษานั้นๆ
ที่มีการจัดสอบ ดังนั้น หากนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่าคนใดไม่ได้เข้าสอบ
ในปีการศึกษานั้นโดยไม่มีเหตุผลวิสัย (กรณีมี
เหตุผลวิสัยจะมีการจัดสอบให้ใหม่เป็นรายกรณี)
ก็จะมีคะแนน O-NET รวมถึงผู้ที่เคยสอบแล้ว
แต่ต้องการสอบใหม่อีกครั้ง ก็ไม่สามารถสอบใหม่ได้
เนื่องจากการสอบ O-NET สามารถสอบได้ครั้งเดียว
และผลคะแนนนี้จะใช้ตลอดไป

ตัวอย่างของกรณีนี้ ปรากฏดังข้อเท็จจริง
ในคำฟ้องของผู้ฟ้องคดี หมายเลขคดีดำที่ ๑๐๓๓/
๒๕๕๐ ศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง)
ซึ่งผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า “ผู้ฟ้องคดีจบการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในปีการศึกษา ๒๕๔๔ และได้
สอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
ในระบบกลางการรับนิสิตนักศึกษา (Admission)
ในปีการศึกษา ๒๕๔๔ เป็นปีแรก ผู้ฟ้องคดีสอบ
คัดเลือกเข้าศึกษาได้ในคณะวิทยาศาสตร์ของผู้ถูกฟ้อง
คดีที่ ๗ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) แต่ผู้ฟ้องคดี
ไม่ชอบจึงสมัครสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อใน
สถาบันอุดมศึกษาในระบบกลางการรับนิสิตนักศึกษา
(Admission) ในปีการศึกษา ๒๕๕๐ ผลปรากฏว่า
ผู้ฟ้องคดีสอบไม่ผ่านการคัดเลือกผู้ฟ้องคดีเห็นว่า
ระบบดังกล่าวลิดรอนสิทธิของผู้ฟ้องคดี เนื่องจาก
ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถใช้คะแนน O-NET (ผลการ
ทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน) ใหม่ได้ จึงทำให้
ไม่มีโอกาสแก้ตัวและไม่สามารถนำคะแนนที่ดีที่สุด
ในการสอบมาใช้ในการคัดเลือกได้เหมือนเช่นระบบ
เอ็นทรานซ์ ทั้งนี้ หากนำคะแนน O-NET ครั้งที่
สองมาคิดรวมด้วย ผู้ฟ้องคดีจะผ่านการคัดเลือก
ดังกล่าว”

จากข้อเท็จจริงข้างต้น ผู้เขียนใน
ฐานะผู้ซึ่งเคยปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันทดสอบ
ทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็น
ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ทำคำให้การในลักษณะที่ได้มี
การชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการทดสอบทางการ
ศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่มีได้มี
วัตถุประสงค์ในการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษา

^๔ คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีหมายเลขคดีดำที่ ๑๐๓๓/๒๕๕๐ ศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง)

ต่อในสถาบันอุดมศึกษา แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน และประเมินคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้น ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจึงต้องเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่าที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา และจะมีสิทธิสอบได้หนึ่งครั้งเท่านั้น เพียงแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการมีคำแนะนำ O-NET ไปใช้ในการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ทำให้บุคคลบางกลุ่มที่ไม่มีคะแนน O-NET ขาดคุณสมบัติของการสมัครสอบในระบบนี้ หรือหากเคยสอบแล้วแต่ได้คะแนนไม่ดี ก็ไม่สามารถแก้ตัวได้ ทำให้ไม่อาจแข่งขันกับผู้สมัครรายอื่นได้

(๒) กรณีการรับตรงของกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย(กสพท.)

ในปัจจุบันการรับสมัครและสอบคัดเลือกบุคคล ผู้มีความประสงค์จะศึกษาต่อหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรทันตแพทยศาสตรบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง โดยเฉพาะของรัฐบาลนั้น จะเป็นการดำเนินการโดยกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย (กสพท.) ร่วมกับสมาคมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (สอท.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาระของนักเรียนและผู้ปกครอง ลดปัญหาในการมอบตัวเข้าศึกษาเข้าชั้นเรียนหลายสถาบันในปีการศึกษาเดียวกัน อันเป็นเหตุให้มีการสละสิทธิ์ และมีที่นั่งว่างในแต่ละสถาบัน โดยกสพท.ได้รับมอบอำนาจจาก

คณะแพทยศาสตร์ ๑๓ สถาบัน คณะทันตแพทยศาสตร์ ๗ สถาบัน ในการดำเนินการรับสมัครและสอบคัดเลือกบุคคล สำหรับองค์ประกอบของการคัดเลือกในปีการศึกษา ๒๕๕๗^๕แบ่งเป็น

(ก) O-NET (ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน ๕ กลุ่มสาระ) โดยไม่มีน้ำหนักที่ใช้ในการคัดเลือก แต่กำหนดว่าผู้สมัครที่จะสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๖ จะต้องสอบ O-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๖ และคะแนนรวมต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖๐

(ข) วิชาสามัญ ๗ วิชา ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา) คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย สังคมศึกษา โดยมีน้ำหนักที่ใช้ในการคัดเลือกรวมกัน ร้อยละ ๗๐ และผู้สมัครต้องได้คะแนนเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ ๓๐ ของคะแนนเต็มในแต่ละกลุ่มสาระวิชา

(ค) วิชาเฉพาะ ซึ่งเป็นการทดสอบเกี่ยวกับศักยภาพในการเรียนรู้ และการประเมินแนวคิดทางจริยธรรม โดยมีน้ำหนักที่ใช้ในการคัดเลือกรวมกัน ร้อยละ ๓๐

ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจของการสอบคัดเลือกของ กสพท. ที่กระทบต่อหลักความเสมอภาค ยกตัวอย่างเช่น

(๑) ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๔ กสพท.ได้เคยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสมัครสอบได้ต้องได้เกรดเฉลี่ยสะสม ๒.๗๕ ขึ้นไป ซึ่งต่อมาได้มีการนำ

^๕ ประกาศกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ ๑ เรื่อง หลักเกณฑ์การสมัครคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษา หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรทันตแพทยศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๕๗ ผ่านระบบรับตรง (Direct Admissions), (ออนไลน์), ๒๕๕๖, แหล่งที่มา: http://www9.si.mahidol.ac.th/pdf/consort2557_ann01_25560729.pdf (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖).

^๖ รศ.ศัลยกรรมวิสัญญีการแพทย์กสพท., (ออนไลน์), ๒๕๕๙, แหล่งที่มา: http://news.eduzones.com/newsview.aspx?zone_id=1&type=๒&id=30426&page=2, (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖).

เกณฑ์นี้ออก อันเนื่องมาจากเกิดมีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นในช่วงดังกล่าว^๖ ซึ่งศาลปกครองชั้นต้นก็ได้มีการให้ข้อเสนอแนะว่าควรปรับเกณฑ์นี้ ซึ่งผู้เขียนก็มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า การกำหนดขั้นต่ำของเกรดเฉลี่ยสะสมเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค เนื่องจากหากผู้สมัครสามารถทำคะแนนในการสอบในส่วนอื่นๆ ได้ดี ก็สมควรจะมีโอกาสได้รับการคัดเลือก และปัญหาข้อเท็จจริงที่พบอีกประการหนึ่งคือ เกรดเฉลี่ยสะสมที่ออกในแต่ละโรงเรียนยังไม่ได้รับการยอมรับว่ามีมาตรฐานในระดับเดียวกัน

(๒) การกำหนดให้ผู้สมัครต้องมีคะแนน O-NET โดยเฉพาะผู้สมัครที่จะสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษานั้นๆ ยกตัวอย่างเช่น ผู้สมัครที่เข้าสู่ระบบการคัดเลือกของกสพท. เพื่อศึกษาต่อในปีการศึกษา ๒๕๕๗ ต้องสอบและมีผลคะแนน O-NET ในปีการศึกษา ๒๕๕๖ รวมกันใน ๕ กลุ่มสาระวิชา ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ประเด็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีต คือ มีผู้สมัครที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว เหลือเพียงรอประกาศผลคะแนน O-NET ต้องถูกตัดสิทธิในภายหลัง เนื่องจากได้คะแนน O-NET รวมน้อยกว่าร้อยละ ๖๐ และเนื่องจากการสอบ O-NET นั้น เป็นการสอบได้ครั้งเดียว จึงไม่สามารถสอบใหม่ในปีการศึกษาถัดไปได้ ทำให้ผู้สมัครหมดโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อคณะทางสายแพทยศาสตร์ และทันตแพทยศาสตร์ในปีการศึกษานั้นๆ^๗ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันก็ได้

มีการผ่อนปรนหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวที่ทำให้ผู้สมัครที่ถูกตัดสิทธิเพราะคะแนน O-NET ไม่ถึงเกณฑ์นั้นสามารถสมัครสอบได้ปีการศึกษาถัดไป ซึ่งเกณฑ์นี้ใช้กับกรณีผู้ที่ไม่มีคะแนน O-NET ตัวอย่างเช่น ผู้ที่จบการศึกษาจากต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ กสพท. จะนำผลการเรียนมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ ๖๐ แทน^๘

(๓) กรณีการจัดสอบของระบบรับตรง

ในสังคมปัจจุบันนั้น เราต้องยอมรับกันว่าประชาชนมีความแตกต่างกันในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ และโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระบบรับตรงนั้น แม้สถาบันอุดมศึกษาจะได้แก่นักเรียนที่มีความตั้งใจเข้าศึกษาต่อในคณะและสาขาวิชานั้นๆ แต่ระบบรับตรง เป็นระบบที่ผู้สมัครต้องสมัครและสอบในหลายคณะสาขาวิชาหลายสถาบัน ซึ่งก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันระหว่างผู้ที่มีฐานะกับผู้ที่มีรายได้น้อย แต่ต้องการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเช่นกัน ความแตกต่างทางเศรษฐกิจทำให้ผู้ที่มีรายได้มากกว่า มีโอกาสที่จะมีตัวเลือกได้มากกว่าทั้งๆ ที่ ผู้ที่มีรายได้น้อยอาจเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถแต่ก็ถูกปิดกั้นโอกาส เนื่องจากการสอบตรงที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจัดขึ้นนั้น นอกจากค่าสมัครแล้ว ยังมีค่าเดินทาง ค่าที่อยู่ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น หรือกระทั่งกรณีของผู้พิการทุพพลภาพก็ถูกจำกัดสิทธิในการที่ไม่

^๖ กสพท.พร้อมยกเลิกเงื่อนไขกำหนดคะแนนโอเน็ตขั้นต่ำ ๖๐%, (ออนไลน์), ๒๕๕๐, แหล่งที่มา: <http://www.eduzones.com/news-1-1-33175.html>, (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖).

^๘ กสพท.แถลงคะแนนโอเน็ตไม่ถึง ๖๐% หมดสิทธิสมัครสอบแพทย์, (ออนไลน์), ๒๕๕๕, แหล่งที่มา: http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNME1qUXpOekUxToE9PQ, (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖).

สามารถจะเข้าแข่งขันกับคนทั่วไปในการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางร่างกาย การได้รับการจัดการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษา ทำให้ได้รับองค์ความรู้ไม่ทัดเทียมกับคนทั่วไป หรือกระทั่งความไม่พร้อมของสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการศึกษาให้กับคนพิการ ทำให้เกิดการตัดสินใจผู้พิการทุพพลภาพในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาไปโดยปริยาย

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันหลายสถาบันอุดมศึกษาก็มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดช่องทางเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดีแต่มีรายได้น้อยหรือมีข้อจำกัดจากความสามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้ เช่น โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบทและโครงการรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โครงการพิเศษสำหรับนักเรียนผู้พิการและโครงการเด็กดีมีที่เรียนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โครงการ “ผู้พิการ” ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น ซึ่งช่องทางเหล่านี้เองก็เป็นการเปิดทางเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมที่คำนึงถึงสภาพที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ตลอดจนการมุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมได้ เพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคทางด้านการศึกษาร่วมกัน

บทสรุป

ในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ต้องเข้าใจถึงความเสมอภาคของสิทธิทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ว่าเป็นเรื่องพื้นฐานของความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล คือ การจัดการศึกษาของรัฐต้องไม่ปิดกั้นให้คนกลุ่มคนใดหนึ่งไม่มีโอกาสในการเข้ารับการศึกษ แต่การกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลนั้น โดยเฉพาะในระบบกลาง (Central

Admissions) ต้องทำให้ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงภายใต้กฎเกณฑ์กลางเดียวกัน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เข้ารับการคัดเลือกแต่ละบุคคลว่ามีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด

นอกจากนั้นแล้ว กรณีบุคคลที่มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะทางรายได้ เศรษฐกิจ ความพิการ ทุพพลภาพ ก็ควรจะได้รับทางเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมบางประการเพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้รับความเสมอภาคในการที่จะมีโอกาสได้เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเปิดโครงการในระบบปรับตรงต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ การให้เงินสนับสนุน การจัดบริการทางการศึกษาเป็นพิเศษให้แก่บุคคลกลุ่มนี้ ตลอดจนภาครัฐก็ต้องพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดคุณภาพของการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นตัวเลือกให้ผู้ที่มีพลาดหวังจากการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาที่ตนตั้งใจไว้สามารถไปศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาอื่นได้ตามความสามารถของตนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๒.

สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายรัฐธรรมนูญ หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๗๙.

[http://news.eduzones.com/newsview.aspx?
zone_id=1&type=๒&id=30426&
page=2](http://news.eduzones.com/newsview.aspx?zone_id=1&type=๒&id=30426&page=2)

[http://www.eduzones.com/news-1-1-
33175.html](http://www.eduzones.com/news-1-1-33175.html)

[http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.
php?newsid=TVRNME1qUXpOekUx
ToE9PQ](http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNME1qUXpOekUxToE9PQ)

<http://www.niets.or.th>

[http://www๔.si.mahidol.ac.th/pdf/consort
2557_ann01_25560729.pdf](http://www๔.si.mahidol.ac.th/pdf/consort2557_ann01_25560729.pdf)

